

lanan rûmî ve hatâyî üslubunu "Baba Nakkaş üslubu" olarak tanımlamış, daha doğrusu Fâtih devri bezeme üslubunu onun adıyla özdeşleştirmiştir. S. Ünver, Baba Nakkaş vakfiyesindeki altın yaldızla çekilmiş Fâtih Sultan Mehmed tuğrasının da sanatçının elinden çıkmış olabileceğini ileri sürmüştür. Ancak bütün bunlara rağmen kesin olarak Baba Nakkaş'ın elinden çıktığı söylenebilecek herhangi bir eser tanınmamaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, VI, 151-152; Halil Edhem [Eldem], *Elvâh-ı Nakşiyye Koleksiyonu*, İstanbul 1924, s. 14; A. Süheyl Ünver, *Fatih Devri Saray Nakışhanesi ve Baba Nakkaş Çalışmaları*, İstanbul 1958; a.mlf., "Baba Nakkaş", *Fatih ve İstanbul*, sy. 2, İstanbul 1954, s. 7-12, 169-188; *Osmanlı Padişah Fermanları/Imperial Ottoman Fermans* (haz. Aşşegül Nadir), London 1986, s. 37; Nurhan Atasoy – J. Raby, *Iznik*, London 1989, s. 76 vd.

FILİZ ÇAĞMAN

BABA Nİ'METULLAH

(bk. Nİ'METULLAH b. MAHMÜD).

BABA ŞAH İŞFAHÂNİ

(بابا شاه إصفهانی)

Baba Şah b. Sultân
Âlî İsfahânî
(ö. 996/1587-88)

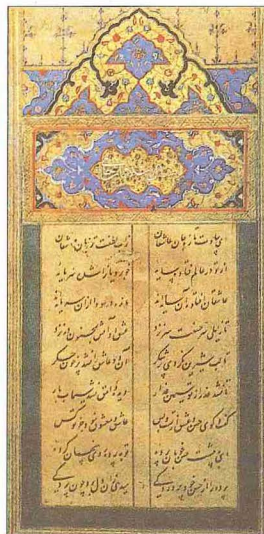
Safevîler devrinde yaşayan
nesta'lik hattatı.

Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. İranlı müelliflerden Ali Kuli Han Vâlih-i Dâğîstânî'nin *Riyâzü's-şu'arâ*² adlı eseriyle başka yazarların ve hattatın kendi ifadelerine göre İsfahan civarında Kûhpây'e'de doğmuş, fakat İsfahan'da büyüüp yetiştiği için İsfahânî nisbesiyle anılmıştır. Habîb, Senglâh, Sipîhr ve Abdülmuhammed Han gibi son devir İranlı müelliflerin, hattatın sekiz yaşındayken Mîr Ali Herevî'den nesta'lik yazıyı öğrendiğini söylemeleri gerçeğe pek uygun düşmemektedir. Mehdi Beyânî ise Seyyid Ahmed Meşhedî'nin (ö. 986/1578) öğrencisi olduğunu söyleyen Âlî Mustafa Efendi'nin *Menâkıb-ı Hünerverân*'daki (s. 50) fikrini kabul eder görünmektedir.

Yine İranlı müelliflerden Takıyyüddin Muhammed Kâşânî, *Hulâşatü'l-eş'âr ve zübdetü'l-efkâr*'ında Baba Şah'ın aynı zamanda şair olduğunu, şiirlerinde Hâli (حالی) mahlasını kullandığını ve eserine aldığı birkaç rubâî ve gazelin bizzat

onun tarafından yazılarak kendisine gönderilen örnekler olduğunu bildirir. Son devirde yazılan hattat tezkirelerinin ve onların faydalandığında şüphe bulunmayan Clément Huart'ın "reisürrüesâ" lakabını verdikleri derviş tabiatlı hattat, tarihi bilinmeyen yıllarda Bağdat'a giderek oradaki tarihî, dinî makamları, türbeleri ziyaret etmiş, halktan uzak olarak daima yazı ile meşgul olmuş ve bu şehirde vefat etmiştir. Senglâh'ın *Tezkiretü'l-Hattâtin*'de Meşhed'de 925'te (1519), Abdülmuhammed Han'ın da *Peydâyiş-i Haft u Haftâtan*'da 1012'de (1603) öldüğünü söylemeleri doğru değildir.

Baba Şah, I. Şah Tahmasb devrinin en usta hattatlarındandı. Devamlı gelişmekte olan nesta'likin, kitapların yazılmasında kullanılan küçük şekli yani hatt-ı kitâbeti, kendinden önce yaşayan Mîr Ali Herevî ile Şah Mahmud Nisâbüri'den daha ustalıklı yazmıştır. Nitekim Takıyyüddin Muhammed Kâşânî, adı geçen eserinde, aynı devirde yaşamış olan Mîr Ali Herevî'nin talebelerinden Mîr Muizzüddin Muhammed Kâşânî'den naklen, Baba Şah'ın eski üstatlardan daha üstün olduğunu, eserlerinin o çağda Irak'ta bol miktarda bulunduğunu ve bunların büyük paralar karşılığında satıldığını bildirmektedir. Mirza Habîb hattatın kütüphanelerde birçok eseri bulunduğunu söylerse de bu ifadesi araştırmaya dayanmamaktadır. İstinsah ettiği eserlerden Molla Câmî'nin *Selâmân ü Ebsâl* adlı mesnevisi İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde (Revan, nr. 915), *Tuhtetü'l-ahrâr*'ı da Tahran Kütübhâne-i Meclis-i Şûrâ-yı Millî'dedir (nr. 325). Ayrıca Kitâbhâne-i Saltanatî'de de istin-

Baba Şah İsfahânî'nin ince nesta'lik hatla yazdığı bir serlevha (Molla Câmî, *Selâmân ü Ebsâl*, TSMK, Revan, nr. 915)

sah ettiği bazı eserler bulunmaktadır (bk. Beyânî, s. 90-91).

Bunlardan başka bizzat kendisinin telif ettiği ve yazdığı, nesta'lik yazının kaidelerinden bahseden *Âdübü'l-meşğ* adlı mensur risâlesinin aslı son yıllarda Lahor'da Pencap Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunmuş ve böylece uzun yıllar ünlü İranlı hattat Mîr İmâd'a nisbet edilen bu risâlenin sonundaki ketebe ile mukaddimesindeki kayıttan Şah İsfahânî'ye ait olduğu anlaşılmıştır. Bu küçük eser Lahor'da *Oriental College Magazine*'in 101. (1950) sayısında Han Bahadır Muhammed Şefî Lâhûrî tarafından neşredilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Kummî, *Gülîstân-ı Hüner*, s. 119; Beyânî, *Hoşnûvisân*, I, 85-91; Âlî, *Menâkıb-ı Hünerverân*, s. 50; Müstakimzâde, *Tuhfe*, s. 664; Yûsuf İ'tisâmî, *Fihrist-i Kitâbhâne-i Meclis-i Şûrâ-yı Millî*, Tahran 1311, II, 195; Habîbullah Fezâilî, *Aflas-ı Hâf*, İsfahan 1350/1931, s. 492-494; Karatay, *Farsça Yazmalar*, s. 254; P. P. Soucek, "Bâbâ Shah Eşfahânî", *Elr*, III, 295.

ALİ ALPARSLAN

BABA TÂHİR

(bk. MÂLUMATÇI MEHMED TÂHİR).

BABA TÂHİR-i URYÂN

(بابا طاهر عريان)

(ö. 447/1055 [?])

İranlı mutasavvif-şair.

Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Kaynaklarda kendisine bazan Hemedânî, bazan da Lûrî nisbesi verilmesi onun Hemedan'la Lûristan arasında bir yerde doğmuş olabileceği ihtimalini hatıra getirmektedir. Nitekim bu iki yer arasındaki Hürremâbâd'da onun adını taşıyan bir mahalle vardır. Baba Tâhîr'in muamma niteliğindeki bir kıtasından faydalanarak 326'da (938) doğduğu ileri sürülmektedir. Bu tarih, Rızâ Kuli Han'ın onun ölüm tarihi olarak verdiği 1010 tarihi ile bağdaşabilmektedir (*Mecma'u'l-fuşahâ*, I, 326). Râvendî'nin *Râhatü's-şudûr* adlı eserindeki bir kayda göre ise Selçuklu sultanı Tuğrul Bey 447'ye (1055) doğru Hemedan'a geldiğinde, o sırada burada şöhret yapmış üç şeyhten biri olan Baba Tâhîr-i Uryân'ı ziyaret etmişti. Bu durumda onun 1055'te veya daha sonra ölmüş olması gerekir. Deylemliler'in akrabaları sayılan Kâkûyîler'in (1007-1051) Hemedan'daki hâkimiyetleri 435'e